

B. Metodika princípov rozhodovania Pamiatkového úradu SR
vo veciach stavebnotechnického /alebo reštaurátorského/ zásahu

časť 11.
Súčasná požiadavka na výstavbu

Vypracoval:
Jozef Cincula

Protipožiarna ochrana kultúrnych pamiatok

OBSAH

1.	ÚVOD.....	3
2.	SÚČASNÁ SITUÁCIA	5
3.	MATERIÁLY, POVRCHOVÉ ÚPRAVY, NÁTERY	7
4.	ODBORNÁ EXPERTÍZA.....	7
5.	PREDMET A ROZSAH PAMIATKOVEJ OCHRANY	8
6.	DOKUMENTÁCIA OCHRANY PRED POŽIARMÍ	8
7.	DIAGNOSTIKA STAVEBNOTECHNICKÉHO STAVU	9
8.	SPÔSOBY OCHRANY A OBNOVY.....	9
	8.1. ÚDRŽBA A PREVENTÍVNA OCHRANA	9
	8.2. METÓDY PAMIATKOVEJ OBNOVY	10
	8.3. OCHRANA DREVENÝCH KOSTOLOV A DREVOSTAVIEB	10
9.	ZLEPŠENIE ENERGETICKÝCH VLASTNOSTÍ.....	11
10.	DOKUMENTÁCIA REALIZOVANEJ OBNOVY	12
11.	NEGATÍVNE TRENDY	13
12.	POZITÍVNE PRÍKLADY.....	14
13.	LEGISLATÍVA A SÚČASNÉ POŽIADAVKY NA VÝSTAVBU.....	15
14.	ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	16
15.	ZDROJE OBRAZOVEJ A FOTOGRAFICKEJ PRÍLOHY.....	17
16.	ZOZNAM PRÍLOH	17

1. ÚVOD

Požiare nás každoročne pripravia o množstvo pamiatok s miestnym, nadregionálnym či celoslovenským významom. Navrátiť ich do pôvodného stavu stojí veľké množstvo úsilia, finančných prostriedkov, času, ale aj komplikácií, ktoré prináša dnešná doba. Nad ochranou kultúrnych pamiatok sa spravidla zamýšľame až vtedy, keď prostredníctvom ničivého požiaru stratíme niektorú z nich.

Je potrebné venovať protipožiarnej prevencii v rámci kultúrnych pamiatok viac pozornosti ako doteraz?

Postačovalo by riadiť sa predpismi, ktoré platia v súčasnosti? To sú otázky, na základe ktorých chceme analyzovať súčasný stav a navrhnúť riešenia, ktoré by v čo najväčšej miere znížili požiarovosť kultúrnych pamiatok. Na začiatok by sme mali posúdiť, či je aktuálny legislatívny rámec postačujúci. Každá kultúrna pamiatka by mala byť posúdená z hľadiska protipožiarneho opatrení, či sú tieto opatrenia postačujúce, alebo je potrebné pristúpiť k radikálnejšej pasívnej alebo aktívnej požiarnej ochrane.

K projektovému riešeniu protipožiarneho zabezpečenia nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok (ďalej len „NKP“ resp. „kultúrna pamiatka“), vrátane celodrevených stavieb, sa vyžaduje spracovanie odbornej expertízy na ich protipožiarne zabezpečenie.

Odborné expertízy sú spracované len na niektoré NKP, pritom táto dokumentácia sa pri zmenách NKP vyžaduje už od roku 1977.¹

Nie každá kultúrna pamiatka je vhodná na účel, na ktorý sa využíva. Je to práve z dôvodu vysokého rizika možnosti vzniku požiaru, aké nám prevádzkovanie predmetnej stavby prináša.

Zmenou funkcie sa riziko možnosti vzniku požiaru v niektorých prípadoch niekoľkonásobne zvyšuje. To by malo byť súčasťou odbornej expertízy, z ktorej by malo byť zrejmé, či vôbec a ak áno, za akých podmienok je možné stavbu užívať na zamýšľaný účel. Po schválení expertízy Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) – Prezidiom Hasičského a záchranného zboru (ďalej len „HaZZ“) je potrebné pristúpiť k samotnému riešeniu protipožiarnej bezpečnosti, v ktorom sa stanovujú nevyhnutné požiadavky na protipožiarne zabezpečenie stavby. Odborná expertíza by mala byť spracovaná pre každú NKP. Spracovať odbornú expertízu však nestačí. Pri dodržiavaní zásad protipožiarnej bezpečnosti stavby (ďalej len „PBS“) je

v prípade jej zmeny alebo zmeny užívania potrebné z tejto expertízy vychádzať pre docielenie najvyššej miery bezpečnosti pri predchádzaní požiarov. Taktiež je cieľom čo najúčinnější možná ochrana NKP vtedy, keď k požiaru dôjde.

Veľmi dôležité je včasné spozorovanie požiaru, rýchle začatie hasiacich prác a privolanie pomoci. K tomu patrí mať v zásobe dostatok hasiacich prostriedkov a látok a mať v blízkosti osoby, ktoré sú znalé zásah vykonať. Privolať pomoc znamená čo najrýchlejšie oznámiť požiar najbližšej hasičskej jednotke na číslo 150, resp. operačnému stredisku záchranných zložiek na číslo 112.

Kultúrne pamiatky si zaslúžia oveľa viac. Znamená to viac chrániť pamiatky, ktoré si to vyžadujú prostriedkami pasívnej požiarnej ochrany, ako sú požiarotechnické zariadenia (elektrická požiarňa signalizácia, hlasová signalizácia požiaru, stabilné a polostabilné hasiace zariadenia, zariadenia na odvod tepla a splodín horenia a pod.).

Kultúrne pamiatky a stavby nachádzajúce sa v pamiatkových územiach je potrebné zabezpečiť dostatočným množstvom požiarnej vody tak, aby bolo možné vykonať protipožiarne zásah v každom ročnom období a za každého počasia. Mnohé stavby (napr. hrady) sa nachádzajú v ťažko prístupnom teréne pre hasičskú techniku. Preto je v týchto stavbách nevyhnutné mať na dosah odborné miesta pre požiaru vodu.

Je potrebné, aby vlastníci významných kultúrnych pamiatok, u ktorých je predpoklad, že pri požiaru by bol k nim náročný prístup a náročné vykonanie protipožiarneho zásahu, nadviazali kontakt s územne príslušným HaZZ a požiadali ho o vykonanie taktického cvičenia, s dôrazom na precvičenie správneho nasadenia síl a prostriedkov a najúčinnějšíu lokalizáciu, súčasťou ktorého je potrebné aj precvičenie príjazdu techniky a jej rozmiestnenie na mieste požiaru. Ak sa pri takýchto taktických požiarnych cvičeniach zistí, že príjazd vozidiel a inej techniky HaZZ je problematický, je potrebné bezodkladne vykonať opatrenia na zabezpečenie príjazdu hasičskej techniky a vykonať námetové cvičenie na dopravu hasiacich látok.

¹ Čl. 4.1.2 STN 73 0834: 2010, *Požiarňa bezpečnosť stavieb. Zmeny stavieb.*

Okrem iných právnická osoba alebo fyzická osoba – podnikateľ vypracúva dokumentáciu o zdolávaní požiarov, a to operatívne plány zdolávania požiarov a operatívne karty zdolávania požiarov na potreby zásahovej činnosti hasičskej jednotky.

Ak sa v dokumentácii o zdolávaní požiarov počíta aj s nasadením síl a prostriedkov HaZZ, právnická osoba alebo fyzická osoba – podnikateľ odovzdá jeden výtlačok tejto dokumentácie na potreby príslušného okresného riaditeľstva a na území hlavného mesta SR Bratislavy hasičskému a záchrannému útvaru.²

Pri požiaroch veliteľ hasičskej jednotky – protipožiarneho zásahu volí taktiku protipožiarneho zásahu a vychádza z operatívnych plánov a operatívnych kariet. Taktické cvičenia vykonávajú aj dobrovoľné hasičské jednotky.

Areál hradu Plaveč a jeho okolie sa stali miestom taktického cvičenia dobrovoľných hasičských zborov. Cvičenie, ktorého sa zúčastnilo 41 hasičov, sa odohrávalo v okolí NKP – hradu Plaveč, preto všetky aktivity, ktoré sa počas akcie vykonávali, museli byť vykonávané tak, aby žiadnym spôsobom neohrozili a nepoškodili hradné múry a okolie objektu.

Dňa 13. novembra 2019 prebehlo taktické cvičenie s riadiacim štábom v objekte Múzea a Kultúrneho centra južného Zemplína v Trebišove. Konkrétnym miestom boli inšpekčné izby na treťom nadzemnom podlaží, strešné priestory i samotná strecha.

Účelom taktických cvičení je najmä:

- prehĺbiť schopnosti a zručnosti veliteľov pri riadení síl a nasadzovaní hasičskej techniky a vecných prostriedkov,
- preverenie pripravenosti a akcieschopnosti príslušníkov pri vykonávaní zásahu za sťažených podmienok, akými sú neznáme zadymené priestory historickej stavby,
- precvičiť koordináciu pri nasadzovaní a riadení síl a prostriedkov pri zdolávaní a likvidácii následkov nežiaducej udalosti a pri záchrane postihnutých osôb, dodávky hasiacich látok aj s prihliadnutím na možnosti škôd, ktoré môžu nastať samotným zásahom,
- precvičiť súčinnosť hasičských jednotiek okresných riaditeľstiev pri likvidácii následkov nežiaducej udalosti,
- precvičiť súčinnosť a koordináciu záchranných zložiek integrovaného záchranného systému s veliteľom zásahu a riadiacim štábom, preverenie pripravenosti a akcieschopnosti príslušníkov pri vykonávaní zásahu za sťažených podmienok, akými sú neznáme zadymené priestory historickej stavby, precvičiť činnosť a schopnosti technikov strojníkov pri umiestňovaní zásahovej techniky v priestoroch okolia stavby a v okolí príľahlých stavieb.

► Obr. 1. Taktické cvičenie hasičských zborov s účasťou DHZO z okresu Stará Ľubovňa.

► Obr. 2. Múzeum Trebišov – Kaštieľ Andrassyovcov.

² § 33, ods. 1, Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 611/2006 Z. z. o hasičských jednotkách v znení neskorších predpisov.

2. SÚČASNÁ SITUÁCIA

V súčasnosti sa ochrana kultúrnych pamiatok pred požiarom a obnova kultúrnych pamiatok z hľadiska protipožiarnej bezpečnosti vykonáva v zmysle zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane pred požiarimi“) a v zmysle vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 121/2002 Z. z. o požiarnej prevencii v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška o požiarnej prevencii“). Kultúrne pamiatky sa zabezpečujú z hľadiska ochrany pred požiarimi pasívne a aktívne.

Našou úlohou pri ochrane kultúrnych pamiatok pred požiarimi je najmä:

- zamedziť vzniku požiaru v kultúrnej pamiatke pasívnou a aktívnou ochranou,
- pri vzniku požiaru zabrániť škodám kultúrnej, materiálnej, umeleckej, ale najmä historickej hodnoty,
- vytvoriť podmienky na účinný protipožiarne zásah hasičskej jednotky, t. j. zriadiť prístupové komunikácie, nástupné plochy, zásahové komunikácie,
- zabezpečiť zdroje požiarnej vody, hasiacich látok.

K projektovému riešeniu požiarneho zabezpečenia NKP a nehnuteľných celodrevených kultúrnych pamiatok sa spracováva odborná expertíza, ktorá presnejšie analyzuje konkrétne podmienky stavby a stanoví individuálne požiadavky.

Pasívne zabezpečovanie ochrany pred NKP požiarimi spočíva v samotnom požiarnebezpečnostnom riešení stavby a v inštalácii požiarnebezpečnostných zariadení.

Počas obnovy kultúrnych pamiatok je povinnosťou právnických a podnikajúcich osôb, ako aj fyzických osôb vlastniacich kultúrne pamiatky riešiť a posúdiť každú zmenu prostredníctvom osoby s odbornou spôsobilosťou, t. j. špecialistu požiarnej ochrany.

Daný odborník posudzuje predmetné zmeny z hľadiska riešenia PBS, ktoré sa podľa rozsahu zmien zaraďujú do troch skupín:³

- zmena stavby skupiny I.,
- zmena stavby skupiny II.,
- zmena stavby skupiny III.

Žiadnym zásahom do stavebnej kultúrnej pamiatky nesmie dôjsť k zníženiu PBS.

Požiadavky na vybavenie stavebných kultúrnych pamiatok požiarnebezpečnostnými zariadeniami je potrebné stanoviť aj individuálne s cieľom maximálnej novej ochrany pred vznikom škôd vplyvom požiaru. Tieto požiadavky je potrebné určiť aj nad rámec platnej legislatívy a v zmysle odbornej expertízy kultúrnej pamiatky.

Požiadavky na zabezpečenie stavieb z hľadiska vybavenia požiarnebezpečnostnými zariadeniami sú v rámci platnej legislatívy minimálne.

V riešení PBS sa aj u kultúrnych pamiatok stanovuje požadované vybavenie stavieb zariadeniami, ako sú elektrická požiarne signalizácia, hlasová signalizácia požiaru, stabilné a polostabilné hasiace zariadenia, zariadenia na odvod tepla a splodín horenia, autonómne hasiace systémy a pod.

Taktiež sa stanovujú požiadavky na vybavenie stavieb prenosnými hasiacimi prostriedkami.

Elektrická požiarne signalizácia je schopná upozorniť na splodiny horenia, svetelné efekty vznikajúce pri požiaroch či veľmi rýchle zvýšenie teploty a skrátiť tak čas medzi vznikom a spozorovaním požiaru. Upozorňuje obsluhu na vznik požiaru, a tým na možnosť vykonania opatrení hneď v začiatku, kým sa požiar nerozšíri a dostane sa do ďalšej fázy požiaru.

Stabilné hasiace zariadenie má za úlohu čo najskôr požiar uhasiť alebo ho dostať pod kontrolu do príchodu hasičských jednotiek. Pri stabilnom a polostabilnom hasiacom zariadení je potrebné vybrať systém s hasiacim médiom, ktoré pri účinnom hasení nepoškodí výstavné predmety a bude maximálne schopné požiar uhasiť, resp. dostať ho pod kontrolu do príchodu hasičských jednotiek. V tomto prípade je potrebné do pozornosti uviesť nízkotlakové hmlové stabilné hasiace zariadenia, poprípade plynové stabilné hasiace zariadenia. Taktiež je pri ochrane kultúrnych pamiatok potrebné využiť aj lokálne hasiace systémy pre rozvážače a obdobné zariadenia. Takéto zariadenia sú schopné potlačiť vznik požiaru, resp. ho uhasiť. Takto sa dokáže ochrániť kultúrna pamiatka pred likvidačnými požiarimi, ktoré vznikajú aj od skratov alebo od preťaženia, napríklad v rozvodných skrinách a pod.

Zabezpečovanie ochrany pred požiarimi kultúrnej pamiatky sa vykonáva aj aktívnym spôsobom. Aktívne zabezpečovanie ochrany pred požiarimi je založené najmä na protipožiarnej prehliadkach či kontrolách a prijatých bezpečnostných opatreniach vedúcich k zamedzeniu vzniku požiaru.

Preventívne protipožiarne prehliadky zabezpečujú právnické a podnikajúce fyzické osoby prostredníctvom fyzických osôb s odbornou spôsobilosťou s cieľom odhalenia nedostatkov v zabezpečovaní ochrany pred požiarimi.

Preventívne protipožiarne prehliadky sa vykonávajú v týchto lehotách⁴:

- každých 12 mesiacov v obytných domoch a v objektoch a v priestoroch, v ktorých sú len občasné pracovné miesta, v ktorých nie je zamestnanec pravidelne viazaný a kde sa zdržiava len občas v niekoľkých intervaloch, obvykle len na účely kontroly, údržby alebo opravy,

3 čl. 2.1.1, ref. 1.

4 § 14, ods. 1 vyhlášky o požiarnej prevencii.

- každých 6 mesiacov v objektoch a v priestoroch, v ktorých sa vykonáva len administratívna činnosť,
- každé 3 mesiace v ostatných objektoch alebo v priestoroch právnickej osoby alebo fyzickej osoby – podnikateľa, ak jej štatutárny orgán alebo zodpovedný zástupca so zreteľom na nebezpečenstvo vzniku požiaru v týchto objektoch alebo priestoroch neurčí kratšiu lehotu.

Preventívne protipožiarne prehliadky je potrebné zamerať na kontrolu⁵:

- organizačného zabezpečenia ochrany pred požiarmi na pracoviskách, zabezpečenia požiarnej ochrany v mimopracovnom čase,
- porovnania skutočného stavu s dokumentáciou ochrany pred požiarmi,
- stavebného riešenia objektov, najmä z prevádzkového hľadiska,
- zariadení pre protipožiarne zásahy,
- trvalej voľnosti únikových ciest,
- výroby a skladovania horľavých látok a manipulácie s nimi,
- funkčnosti požiarnych zariadení,
- prevádzkovania a stavu technických zariadení a technologických zariadení,
- označenia a vybavenia pracovísk a priestorov príslušnými príkazmi, zákazmi a pokynmi.

Raz za 12 mesiacov vykonáva právnická osoba v kultúrnej pamiatke, ktorá nemá jednoduché podmienky evakuácie, požiarne poplach, pri ktorom sa preverujú organizačné možnosti a technické prostriedky pri evakuácii osôb⁶.

Pri požiarne poplachu sa preveruje aj dokumentácia ochrany pred požiarmi súvisiaca s vyhlásením požiarneho poplachu a samotnej evakuácie osôb.

To, ako zabezpečuje právnická alebo podnikajúca fyzická osoba, alebo fyzická osoba (v obmedzenom rozsahu) ochranu pred požiarmi, kontroluje obec a orgán štátneho požiarneho dozoru, t. j. HaZZ.

Preventívne protipožiarne kontroly vykonáva obec.⁷

Preventívne protipožiarne kontroly obce sa vykonávajú prostredníctvom kontrolných skupín obce u právnických a podnikajúcich fyzických osôb a u fyzických osôb okrem bytových častí stavby s cieľom predchádzania vzniku požiaru a odhaľovaniu nedostatkov.

Protipožiarne kontroly vykonáva Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“), Prezídium HaZZ, krajské riaditeľstvá a okresné riaditeľstvá HaZZ v právnických a podnikajúcich fyzických osobách, ktoré si vyhradila na výkon štátneho požiarneho dozoru.

Počet kultúrnych pamiatok, ktoré sú predmetom výkonu štátneho požiarneho dozoru, bol zdokumentovaný v roku 2012. Analýza stavu spracovaná HaZZ je súčasťou prílohy č. 1 tejto metodiky.

Súčasťou výkonu kontrol sú aj prístupové komunikácie a nástupné plochy. Predmetom týchto kontrol je najmä možnosť prejazdu a prjazdu hasičskej techniky ku kultúrnej pamiatke a vykonanie protipožiarneho zásahu pri ohlásení požiaru. Pri štúdiu požiarovosti kultúrnych pamiatok to na prvý pohľad vyzerá priaznivo. Štatistika požiarovosti za roky 2021 a 2022 je uvedená v prílohe č. 1 tejto metodiky. Práve v týchto rokoch bolo síce nízky počet požiarov, ale nie je to pravidlom. Dôkazom je napr. požiar hradu Krásna Hôrka v roku 2012 a požiar stavieb v historickom centre Banskej Štiavnice v roku 2023.

Každá strata kultúrnej pamiatky predstavuje nenahraditeľné škody.

►► Obr. 3. Požiar historickej budovy v Banskej Štiavnici.

⁵ § 14, ods. 2 vyhlášky o požiarnej prevencii.

⁶ § 5, písm. e) zákona o ochrane pred požiarmi.

⁷ § 23 ods. 1 písm. a) zákona o ochrane pred požiarmi.

3. MATERIÁLY, POVRCHOVÉ ÚPRAVY, NÁTERY

Pri obnove kultúrnych pamiatok (rekonštrukcie, adaptácie a pod.) je obmedzené používanie materiálov a konštrukčných prvkov, ktoré nevystihujú ráz doby, v ktorej daná stavba vznikla, a z pamiatkarského hľadiska sú neprípustné. Na zhotovenie konštrukcií sa tradične spravidla používali materiály, ako bol kameň, drevo, neskôr aj oceľ, hlina a iné. Dnešné možnosti sú však oveľa rozmanitejšie, často nevhodné v rámci pamiatkovej obnovy. Pokiaľ pôvodné materiály nemajú požadované požiarotechnické vlastnosti, je potrebné zamyslieť sa nad možnosťami ich úpravy alebo ochrany. Pri navrhovaní zmien stavieb, ktoré sú obnovy kultúrnych pamiatok, bez inžinierskeho prístupu riešenia PBS, často absentuje cesta k úspešnému vyriešeniu problému. Využitie požiarotechnických zariadení dopĺňa možnosti splnenia požiadaviek, ktoré nie je možné inak splniť, a v mnohých prípadoch podstatne zvyšujú protipožiaru bezpečnosť stavby.

Protipožiarne nátery a nástreky nedokážu zabrániť vzniku požiaru. Možno však nimi dosiahnuť zlepšenie požiarotechnických vlastností daného prvku. Obklady horľavých materiálov môžu síce priniesť vyšší efekt, no vizuálne menia vzhľad prvku, čo v mnohých prípadoch nie je z hľadiska ochrany pamiatkového fondu prípustné.

Farebné označenie rozvodov požiarnej vody, rozvodov požiarotechnických zariadení a požiaro-

technických zariadení, ktoré sú požadované technickými normami, spravidla nie sú v súlade s dobovým výrazom interiérov obnovovanej stavby.

Materiály, ktoré sa na výrobu danej konštrukcie a ich častí bežne používali, je z hľadiska požiadaviek ochrany pamiatkového fondu žiaduce ponechať. To, aké materiály sú pri pamiatkovej obnove prípustné, resp. neprípustné z hľadiska protipožiarnej bezpečnosti, je predmetom posúdenia riešenia PBS zmeny dokončenej stavby, najmä ak sa obnova kultúrnej pamiatky vykonáva v súčinnosti so zmenou jej účelového využitia. Zmenou, úpravou či opravou kultúrnej pamiatky nesmie dôjsť k zníženiu PBS. Pri zmenách účelového využitia môže dôjsť na základe riešenia k určeniu nových požiadaviek na požiarotechnické vlastnosti nosných a požiarne deliacich konštrukcií.

Požiadavky na stavebné konštrukcie sú stanovené v technickej norme STN 73 0802 Požiarne bezpečnosť stavieb. Základné ustanovenia. Požiadavkami na stavebné konštrukcie z hľadiska požiarnej bezpečnosti sú požiarotechnické vlastnosti, ako sú požiarne odolnosť, trieda reakcie na oheň (horľavosť), celistvosť, tepelná izolácia, izolácia riadená radiáciou, index šírenia plameňa po povrchu, dymivosť, odkvapávanie a odpadávanie.

4. ODBORNÁ EXPERTÍZA

►► Obr. 4.
Výsek z výkresu
požiarotechnickej
expertízy hradu
Krásna Hôrka.

Požiarotechnická expertíza je odborným podkladom pre protipožiaru ochranu stavebných kultúrnych pamiatok.

V zmysle čl. 4.1.2 STN 73 0834 Požiarne bezpečnosť stavieb. Zmeny stavieb (ďalej len „STN 73 0834“) k projektovému riešeniu požiarneho zabezpečenia nehnuteľných NKP a celodrevených NKP sa musí spracovať odborná expertíza, ktorá presnejšie analyzuje konkrétne podmienky stavby a podľa potreby stanoví aj individuálne požiadavky z hľadiska ochrany pred požiarom.⁸

8 čl. 4.1.2, ref. 1.

5. PREDMET A ROZSAH PAMIATKOVEJ OCHRANY

Problematika metodiky je zameraná na ochranu kultúrnych pamiatok a ich pamiatkových hodnôt (predmet pamiatkovej ochrany) pred požiarmi. Rozsah ochrany pred požiarmi kultúrnych pamiatok a detailov, na ktoré je potrebné sa zamerať, je daný odbornou expertízou.

Odbornú expertízu kultúrnej pamiatky spracúva špecialista požiarnej ochrany.

Odborná expertíza obsahuje najmä:

- popis stavby NKP z hľadiska jej využitia v minulosti a súčasnosti, popřípade navrhovanej zmeny stavby,
- popis stavby z hľadiska stavebného, konštrukčného a materiálového vyhotovenia,
- kategorizáciu zmeny stavby do príslušnej skupiny zmien, technické požiadavky pre predmetnú stavbu z hľadiska PBS,
- stanovenie požiarneho zaťaženia pre jednotlivé priestory stavby,
- možné delenie stavby do požiarnych úsekov a žiaduce úpravy,
- stanovenie potreby vybavenia stavby požiarnotechnickými zariadeniami,
- stanovenie maximálnej veľkosti požiarnych úsekov,
- stanovenie obsadenosti stavby počtom osôb,
- posúdenie možnosti a návrh na riešenie únikových ciest v NKP alebo celodrevenej NKP,
- posúdenie možnosti vykurovania NKP,
- posúdenie odstupov od samotnej stavby NKP a od stavieb, ktoré sa v blízkosti NKP nachádzajú,
- ďalšie odporúčania na zabezpečenie protipožiarnej bezpečnosti NKP,
- po vypracovaní a schválení odbornej expertízy NKP pre príslušnú zmenu, ktorá sa týka aj obnovy, sa vypracuje riešenie protipožiarnej bezpečnosti príslušnej zmeny dokončenej stavby.

6. DOKUMENTÁCIA OCHRANY PRED POŽIARMÍ

Požiadavky na dokumentáciu ochrany stavby pred požiarmi, ktorú je povinná vypracovať právnická a podnikajúca fyzická osoba, vyplývajú zo zákona o ochrane pred požiarmi a vyhlášky o požiarnej prevencii.

Táto dokumentácia musí byť spracovaná osobou s odbornou spôsobilosťou – technikom požiarnej ochrany.

Dokumentáciu ochrany pred požiarmi tvorí:⁹

- a. požiarne identifikačná karta,
 - b. požiarne poriadok pracoviska,
 - c. požiarne poplachové smernice,
 - d. požiarne evakuačný plán,
 - e. požiarne kniha,
 - f. analýza nebezpečenstva vzniku požiaru,
 - g. doklady o kontrole požiarnych zariadení podľa osobitného predpisu,¹⁰
 - h. údaje o požiaroch, príčinách vzniku požiarov, správy o výsledkoch vykonaných rozborov
- i. dokumentácia o školení zamestnancov o ochrane pred požiarmi,
 - j. dokumentácia o odbornej príprave protipožiarnych hliadok,
 - k. dokumentácia o činnosti hasičskej jednotky,
 - l. riešenie PBS v projektovej dokumentácii stavby,
 - m. ďalšie doklady, ak tak ustanovuje osobitný predpis.¹¹

Dokumentácia ochrany pred požiarmi sa vedie v písomnej forme.¹² Pre NKP, v ktorých sa nachádzajú vzácne artefakty (nábytok, umelecké diela, vzácne listiny, zbrane a pod.), je potrebné spracovať aj evakuačný plán na záchranu týchto cenností.

⁹ § 24, ods. 1 vyhlášky o požiarnej prevencii.

¹⁰ Napríklad: Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 719/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú vlastnosti, podmienky prevádzkovania a zabezpečenie pravidelnej kontroly prenosných hasiacich prístrojov a pojazdných hasiacich prístrojov; Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 726/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú vlastnosti elektrickej požiarnej signalizácie, podmienky jej prevádzkovania a zabezpečenia jej pravidelnej kontroly; Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 169/2006 Z. z. o konkrétnych vlastnostiach stabilného hasiaceho zariadenia a polostabilného hasiaceho zariadenia a o podmienkach ich prevádzkovania a zabezpečovania ich pravidelnej kontroly.

¹¹ Napríklad: Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 124/2000 Z. z., ktorou sa ustanovujú zásady požiarnej bezpečnosti pri činnostiach s horľavými plynmi a horenie podporujúcimi plynmi; Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 94/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarne bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb v znení neskorších predpisov; Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 96/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú zásady protipožiarnej bezpečnosti pri manipulácii a skladovaní horľavých kvapalín, ťažkých vykurovacích olejov a rastlinných a živočíšnych tukov a olejov; Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 142/2004 Z. z. o protipožiarnej bezpečnosti pri výstavbe a pri užívaní prevádzkarne a iných priestorov, v ktorých sa vykonáva povrchová úprava výrobkov náterovými látkami; Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 258/2007 Z. z. o požiadavkách na protipožiarne bezpečnosť pri skladovaní, ukladaní a pri manipulácii s tuhými horľavými látkami.

¹² § 24 ods. 3 vyhlášky o požiarnej prevencii.

7. DIAGNOSTIKA STAVEBNOTECHNICKÉHO STAVU

Súčasťou diagnostiky stavebnotechnického stavu je potrebná aj diagnostika PBS. Jej súčasťou by mala byť:

- a. kontrola stavebných konštrukcií – ich ochrany protipožiarnymi nátermi, nástrekmi, poprípade obkladmi,
- b. kontrola stavu elektrických rozvodov a elektrických spotrebičov,
- c. kontrola stavu zabezpečenia požiarnej vody vrátane zariadení súvisiacich s jej zabezpečením a odberných miest,
- d. kontrola stavu požiarnotechnických zariadení,
- e. kontrola evakuačných ciest a prostriedkov určených na evakuáciu (napr. či schodiská vyhovujú požiadavkám na evakuáciu),
- f. kontrola stavebnotechnického stavu by mala vychádzať z expertízy požiarnotechnického stavu NKP a jej vhodnosti účelového využitia.

Kontrola stavebných konštrukcií by mala byť zameraná najmä na zachovanie požiarnotechnických vlastností a funkcie stavby.

8. SPÔSOBY OCHRANY A OBNOVY

Podľa zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“): „*Obnova kultúrnej pamiatky je súbor špecializovaných umelecko-remeselných činností a iných odborných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia alebo rekonštrukcia kultúrnej pamiatky alebo jej časti s cieľom zachovať jej pamiatkové hodnoty.*“¹³

Pri obnove NKP je potrebné zamerať sa aj na PBS, na ochranu životov a zdravia ľudí, ktorí ju užívajú, bežne sa v nej nachádzajú a, samozrejme, na ochranu kultúrnej pamiatky (a jej pamiatkových hodnôt) ako stavby pred deštrukciou vplyvom požiaru.

Chrániť stavbu pred vznikom požiaru je potrebné všetkými možnými preventívnymi opatreniami.

Povinnosti na ochranu kultúrnych pamiatok sú stanovené ich vlastníkom, užívateľom a správcovským spoločnostiam v zákone o ochrane pred požiarmi v nadväznosti na vyhlášku o požiarnej prevencii.

8.1. ÚDRŽBA A PREVENTÍVNA OCHRANA

Pri úprave, údržbe, čistení konštrukcií, používaní čistiacich prostriedkov, roztokov na čistenie a na údržbu je potrebné dbať na požiarne nebezpečenstvo, ktoré pri týchto činnostiach môže

byť zvýšené. Preto je potrebné prijať účinné opatrenia tak, aby pri týchto činnostiach k požiaru vôbec nedošlo a v prípade, že k nemu dôjde, aby hneď v jeho prvopočiatku bol lokalizovaný a potlačený.

Tieto činnosti je potrebné zabezpečiť v zmysle § 3 vyhlášky o požiarnej prevencii.

Činnosti so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku požiaru¹⁴ sú činnosti, ktoré vytvárajú zvýšené riziko možnosti vzniku požiaru pri výrobe, spracúvaní, používaní alebo pri skladovaní horľavých látok. K týmto činnostiam patrí najmä:

- a. prevádzkovanie, odstavovanie a spúšťanie výroby v technologických zariadeniach obsahujúcich horľavé látky,
- b. údržba a opravy technických a technologických zariadení obsahujúcich horľavé látky a odstraňovanie ich poruchových stavov,
- c. zváranie, tepelné delenie a ďalšie spôsoby spracúvania kovov, pri ktorých sa používa zväracie, brúsiace alebo iskriace zariadenie nezávisle od stupňa automatizácie na miestach s možnosťou vzniku požiaru alebo výbuchu,
- d. lepenie horľavých podlahových a strešných krytín, obkladov stien a stropov pomocou ohňa,
- e. používanie elektrotepelných spotrebičov a zariadení alebo horľavých lepidiel a odstraňovanie starých náterov pomocou tepelných spotrebičov a zariadení,

¹³ § 32, ods. 1 pamiatkového zákona.

¹⁴ § 1, ods. 1 vyhlášky o požiarnej prevencii.

- f. nevyhnutná manipulácia s otvoreným ohňom na miestach s možnosťou vzniku požiaru,
- g. spaľovanie horľavých látok na voľnom priestranstve,
- h. zber obilnín, ich pozberová úprava a skladovanie objemových krmovín a slamy.

Opatrenia na vykonávanie týchto a iných činností so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku požiaru sú uvedené vo vyššie citovanej vyhláške. Tieto opatrenia sú uvedené v prílohe tohto dokumentu.

V jednotlivých kultúrnych pamiatkach sa musia zabezpečovať revízie (napr. elektrických zariadení, elektrických rozvodov, núdzového osvetlenia, bleskozvodov, plynových zariadení a rozvodov)¹⁵, kontroly technických zariadení (napr. zariadení na vetranie a havarijné vetranie) a požiarneho zariadení (napr. požiarne vodovody, stabilné hasiace zariadenie, elektrická požiarňa signalizácia, zariadenie na odvod tepla a splodín horenia), ako aj samotnej stavby podľa predpisov, ktoré o predmetných povinnostiach hovoria.¹⁶

8.2. METÓDY PAMIATKOVEJ OBNOVY

Pri každej obnove kultúrnej pamiatky, ktorá je stavebným objektom a v ktorej dochádza k zámene, výmene konštrukčných prvkov, technológie, strešnej krytiny a pod. dochádza k zmene stavby v zmysle STN 73 0834.

Pri týchto zmenách sa vyžaduje riešenie protipožiarnej bezpečnosti stavby. Takéto riešenie je potrebné zamerať najmä na vplyv predmetnej zmeny na celkové zabezpečenie protipožiarnej bezpečnosti stavieb.

8.3. OCHRANA DREVENÝCH KOSTOLOV A DREVOSTAVIEB

Najviac zraniteľné z hľadiska vzniku požiaru sú stavby, ktoré sú vyhotovené z horľavých konštrukcií. Medzi tieto stavby patria nepochybne drevené kostoly a iné z hľadiska pamiatkovej ochrany významné drevené stavby (napr. v skanzenoch), ktoré si vyžadujú aj maximálnu ochranu pred požiarom.

Aj keď právne predpisy o ochrane pred požiarom priamo neukladajú tieto priestory chrániť požiarotechnickými zariadeniami, ako sú elektrická požiarňa signalizácia, stabilné hasiace zariadenie, poprípade s ohľadom na využitie iných prostriedkov na zvýšenie požiarnej ochrany, v súčasnosti je potrebné tento stav prehodnotiť. Súčasná doba a pokrok v oblasti požiarotechnických zariadení nám umožňuje aj týmto spôsobom zabrániť, aby sme neprišli o naše kultúrne dedičstvo.

¹⁵ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 508/2009 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s technickými zariadeniami tlakovými, zdvíhacími, elektrickými a plynovými a ktorou sa ustanovujú technické zariadenia, ktoré sa považujú za vyhradené technické zariadenia v znení neskorších predpisov.

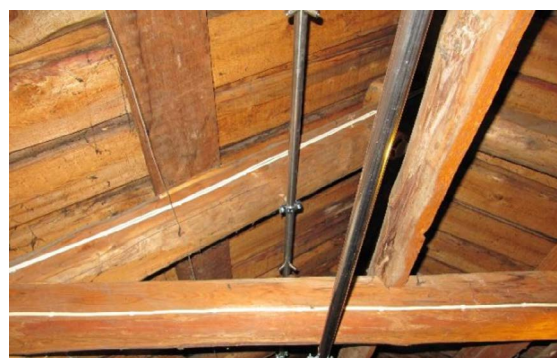
¹⁶ § 15, Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 699/2004 Z. z. o zabezpečení stavieb vodou na hasenie požiarov; § 13, Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 169/2006 Z. z. o konkrétnych vlastnostiach stabilného hasiaceho zariadenia a polostabilného hasiaceho zariadenia a o podmienkach ich prevádzkovania a zabezpečenia ich pravidelnej kontroly; § 15, Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 726/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú vlastnosti elektrickej požiarnej signalizácie, podmienky jej prevádzkovania a zabezpečenia jej pravidelnej kontroly.

O niektoré NKP prichádzame aj pre podpaľačov. Kamerové systémy sú schopné požiar okamžite signalizovať a hasiace systémy sú schopné zabrániť aj požiaru z vonkajšej strany a celý objekt aj so vzácnymi artefaktmi chrániť.

Jedným z takýchto stabilných hasiacich zariadení je aj hmlové stabilné hasiace zariadenie (Obr. 5 – 7), ktoré je vhodné na ochranu drevostavieb, drevených častí stavieb, na ochranu vzácných predmetov a umeleckých diel. Výhodou týchto hasiacich systémov je to, že pod nízkym tlakom vytvárajú vodnú hmlu, ktorá má vysoký hasiaci účinok a pri hasení chráni a nepoškodzuje chránené stavby, ich časti a interiérové vybavenie.

Nie všetky SHZ sú vhodné na ochranu kultúrnych pamiatok. Pri navrhovaní je potrebné prihliadať, aby nielen ochraňovali pred požiarom, ale aby pri hasení ich činnosťou nevznikli škody aj vplyvom hasiaceho média a spôsobu hasenia.

Podstatné je aj to, aby sa kultúrne pamiatky tohto typu prevádzkovali bez nedostatkov na elektrických zariadeniach a rozvodoch. V mnohých prípadoch sú v zlom stave, vykazujú nedostatky, ktoré sú prehliadané a nerieši sa ich odstránenie. Požiare od elektrických skratov, preťaženia, poškodenia elektrických rozvodov majú svoje miesto v štatistike požiarovosti.

►► Obr. 5. Hmlové stabilné hasiace zariadenie chrániace drevostavbu z vonkajšej strany, realizované firmou VID Fire Kill ApS, Dánsko (zástupca EUROALARM spol. s r. o., Praha).

►► Obr. 6. Ochrana podkrovných priestorov vyhotovených z drevených konštrukcií hmlovým stabilným hasiacim zariadením firmy VID Fire Kill ApS, Dánsko (zástupca EUROALARM spol. s r. o., Praha).

►► Obr. 7. Ochrana podkrovných priestorov a výstavných predmetov hmlovým stabilným hasiacim zariadením firmy VID Fire Kill ApS, Dánsko (zástupca EUROALARM spol. s r. o., Praha).

9. ZLEPŠENIE ENERGETICKÝCH VLASTNOSTÍ

Zlepšenie energetických vlastností stavebných kultúrnych pamiatok je spojené so zásahmi najmä do obvodových konštrukcií. Požiadavky na tepelnotechnické vlastnosti obvodových konštrukcií sú čoraz väčšie a to znamená, že sú vyžadované osobitné požiadavky¹⁷ na ich dodatočnú úpravu. Vonkajší tepelnoizolačný kontaktný systém (ďalej len „ETICS“) je povrchovou úpravou a je ju možné použiť na úpravu obvodových konštrukcií s ohľadom na ich vlastnosti (trieda reakcie na oheň a doplnkových klasifikácií z hľadiska tvorby dymu, pozorovania horiacich kvapiek/častíc).¹⁸

Možnosti použitia ETICS-u sú závislé aj od účelového využitia stavby, požiarnej výšky stavby aj od jej situovania vzhľadom na požiarne nebezpečný priestor, ktorý vytvárajú susedné stavebné objekty.

Súčastou každého riešenia dodatočného zateplenia stavby (projektovej dokumentácie) musí byť aj posúdenie z hľadiska PBS.¹⁹

Okrem pridania ETICS-u na obvodovú konštrukciu sú možné aj iné vylepšenia tepelnotechnických vlastností, napr. použitím omietok na zvýšenie tepelného odporu konštrukcie. Pri návrhu zateplovacieho systému NKP je nutné dbať na možnosti použitia ETICS-u v týchto stavbách aj z pohľadu pamiatkovej ochrany. Práve z tohto dôvodu sa ETICS na báze expandovaného polystyrénu a na báze minerálnej vlny neodporúča. Je však prijateľný na zateplenie stavebných objektov, ktoré nie sú pamiatkovo chránené a nenachádzajú sa v pamiatkových územiach.

Spôsob vykurovania v stavbách kultúrnych pamiatok musí byť bezpečný.

Pripúšťa sa vykurovanie na pevné palivo tam, kde to právne predpisy pripúšťajú.²⁰ Aj pri lokálnom vykurovaní platia všeobecne záväzné právne predpisy a požiadavky výrobcov vykurovacích telies, ktoré je potrebné dodržiavať.

Súčastou lokálneho vykurovania sú aj komíny prípadne iné súčasti dymovej cesty, ktoré musia spĺňať náležité technické parametre a musia byť pravidelne revidované a čistené.²¹ Pri navrhovaní a kontrole je nutné sa zamerať na odstupy horľavých materiálov (napr. drevených trámov, prvkov krovu) od plášťa komína čistiacich a vymetacích dvierok a od samotného spotrebiča a otvoru na prikladanie paliva a sálanie tepla.

17 Zhotovovanie vonkajších tepelnoizolačných kontaktných systémov (ETICS – External Thermal Insulation Composite System).

18 Časť 1: Klasifikácia využívajúca údaje zo skúšok reakcie na oheň, STN EN 13 501-1 + A1: 2010/Z1, *Klasifikácia požiarnych charakteristík stavebných výrobkov a prvkov stavieb*.

19 čl. 7.7, STN 73 0802/Z3: 2022, *Požiarna bezpečnosť stavieb. Spoločné ustanovenia. Zmena 3*.

20 *Vyhľadka Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 401/2007 Z. z. o technických podmienkach a požiadavkách na protipožiarnu bezpečnosť pri inštalácii a prevádzkovaní palivového spotrebiča, elektrotepelného spotrebiča a zariadenia ústredného vykurovania a pri výstavbe a používaní komína a dymovodu a o lehotách ich čistenia a vykonávaní kontrol*.

21 § 19 až § 22, ref. 20.

10. DOKUMENTÁCIA REALIZOVANEJ OBNOVY

Pre navrhovanú obnovu sa spracúva aj riešenie PBS.²² Pred riešením protipožiarnej bezpečnosti sa spracúva odborná expertiza protipožiarnej bezpečnosti stavby, ktorú posudzuje MV SR, Prezídium HaZZ.

Dokumentáciu realizovanej obnovy vzhľadom aj na jej rozsah tvorí aj riešenie PBS, ktoré pozostáva najmä z:

- požiarnotechnickej charakteristiky stavby,
- určenia požiarného zaťaženia a požiarného rizika požiarných úsekov,
- technických podmienok protipožiarnej bezpečnosti konštrukcií,
- obsadenia stavby osobami,
- riešenia únikových ciest a evakuácie osôb a zvierat,
- určenia odstupových vzdialeností od stavby,
- vybavenia stavby požiarnymi zariadeniami,
- zabezpečenia stavby vodou na hasenie požiarov,
- riešenia vykurovania a vetrania stavby,
- určenia požiadaviek na elektroinštaláciu stavby,
- zhodnotenia zdrojov plynu a rozvodov plynu.

Technické požiadavky pri navrhovaných zmenách v nehnuteľných kultúrnych pamiatkach sú stanovené v STN 73 0834.²³ „Nehnutelná kultúrna pamiatka je stavba (alebo jej časť) zapísaná do ústredného zoznamu, ktorý vedie Pamiatkový úrad SR v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok.

K projektovému riešeniu požiarného zabezpečenia nehnuteľných NKP a nehnuteľných celodrevených NKP sa musí spracovať odborná expertiza, ktorá presnejšie analyzuje konkrétne podmienky stavby a podľa potreby stanoví individuálne požiadavky.²⁴

V nehnuteľných kultúrnych pamiatkach nesmú byť umiestnené:²⁵

- predajne a sklady farieb a lakov,
- aranžovne a dielne dekorácií, pokiaľ prevádzkovo priamo nesúvisia s hlavným účelom stavby (v divadlách, vo výstavných sieňach, v obrazárňach, galériách a pod.),
- samostatné prevádzky baliarní tovaru do horľavých obalov, pokiaľ je súčiniteľ a_n väčší ako 1,1,
- priemyslové prevádzky so súčiniteľom a_n väčším ako 1,1 pri počte zamestnancov väčšom ako 8 (podľa STN 92 0241),
- prevádzky, v ktorých sa spracovávajú alebo skladujú horľavé látky so súčiniteľom a_n väčším ako 1,3 okrem priestorov a zariadení plynových kotolní,
- v národných kultúrnych pamiatkach a pamiatkových stavbách I. kategórie tiež prevádzky

so súčiniteľom a_n väčším ako 1,1 okrem divadiel, výstavných siení, priestorov s historickou inštaláciou a priestorov na pobyt hostí.

Pokiaľ sú pamiatkami I. kategórie pamiatkové súbory alebo historické jadrá miest, platia pre ich jednotlivé stavby (okrem stavieb, ktoré sú tiež národnými kultúrnymi pamiatkami alebo pamiatkami I. kategórie) body a) až e) STN 73 0834.

Stavby alebo priestory nehnuteľných kultúrnych pamiatok nesmú tvoriť jeden požiarny úsek spolu so stavbami alebo s priestormi bez pamiatkovej ochrany, pokiaľ s nimi priamo prevádzkovo nesúvisia (priestory na pobyt hostí) alebo pokiaľ nie sú bez požiarného rizika.²⁶

Elektrická požiarňa signalizácia musí byť inštalovaná v požiarných úsekoch:²⁷

- s unikátnymi priestormi (napr. s freskami, maľbami, štukatúrami) alebo unikátnymi zbierkami historických predmetov,
- s unikátnymi stavebnými konštrukciami alebo prvkami z horľavých látok.

Ak sú dvere na únikovej ceste alebo ich zárubňa predmetom pamiatkovej ochrany, dovoľuje sa pri týchto dverách ponechať otváranie proti smeru úniku; ich úniková kapacita sa však v tom prípade zníži o 10 osôb na každé dverné krídlo. Táto úľava neplatí pre zhromažďovacie priestory²⁸ v požiarných úsekoch so súčiniteľom väčším ako 1,0.²⁹

V stavbách veží (kostolných, hradných a pod.) sa dovoľuje nahradiť chránenú únikovú cestu nechránenou únikovou cestou, ktorá však musí tvoriť samostatný požiarny úsek. Dovoľená dĺžka tejto únikovej cesty sa nestanovuje. Dovoľený počet evakuovaných osôb v jednom únikovom pruhu sa stanoví hodnotou 40 osôb; tento dovoľený počet musí byť znížený na polovicu.³⁰

- v stavbách vyšších ako 22,5 m,
- v stavbách do 22,5 m, ktoré nemajú nástupnú plochu,
- ak je k dispozícii len jedna úniková cesta.

Požiarné dvere, ktoré sú predmetom pamiatkovej ochrany, môžu byť vždy bez samozatváracieho zariadenia.³¹ Požiarné dvere, ktoré v prvom podzemnom podlaží oddelujú únikovú cestu od priestoru na pobyt hostí, môžu byť z ťažko horľavých látok (stupeň horľavosti C1).³²

26 čl. 4.1.4, ref. 1.

27 čl. 4.1.5, ref. 1.

28 STN 73 0831: 1979, Požiarna bezpečnosť stavieb. Zhromažďovacie priestory.

29 čl. 4.1.6, ref. 1.

30 čl. 4.1.7, ref. 1.

31 čl. 4.1.8, ref. 1.

32 čl. 4.1.9, ref. 1.

22 Vyhláška MV SR č. 94/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb v znení neskorších predpisov.

23 Ref. 1.

24 čl. 4.1.2, ref. 1.

25 čl. 4.1.3, ref. 1.

11. NEGATÍVNE TRENDY

Negatívne trendy v zabezpečovaní protipožiarnej bezpečnosti stavieb spočívajú najmä v nezákonných zmenách využitia stavieb kultúrnych pamiatok, resp. ich častí.

Ide napr. o nezákonnú zmenu podkrovných priestorov na sklady alebo bývanie, zmenu pivničných priestorov na reštauračné priestory alebo vinárne bez posúdenia vhodnosti zmeny využitia časti stavby.

Medzi negatívne trendy patrí aj zanedbanie starostlivosti o okolie kultúrnych pamiatok, ktoré sa síce priamo nerieši, keďže nie je súčasťou riešenia protipožiarnej bezpečnosti, ale môže byť zdrojom požiaru samotnej kultúrnej pamiatky. Najmä suché porasty stromov, kríkov a trávy sú veľmi dobrým šíriteľom požiaru pri nedbalostnom konaní a môžu preniesť pri veternom a suchom počasi požiar z iného zdroja na desiatky ba až stovky metrov. V blízkosti stavieb kultúrnych pamiatok sa neodporúča situovať kontajnery na odpad, skládky dreveného materiálu, ale aj parkovacie miesta pre automobily.

V prípade požiaru hradu Krásna Hôrka (obr. 8), ktorý vznikol od horiacich porastov v okolí hradu, nebol príčinou požiar, ktorý vznikol v stavbe. Z tohto dôvodu je potrebné chrániť kultúrnu pamiatku pred možnosťou prenesenia aj z okolia, napr. prírodného prostredia.

Príčinou požiarov môže byť aj úmyselné zapálenie. Z takéhoto dôvodu zhorel drevený kostolík (obr. 9) v Hornej Marikovej-Ráztoke. Pred úmyselným podpálením je kultúrnu pamiatku ťažko uchrániť. Je však možné ju chrániť bezpečnostnými kamerami, alebo termokamerami, ktoré sú schopné odhaliť požiar hneď v prvopočiatku.

Počas užívania stavieb nehnuteľných kultúrnych pamiatok, ale aj počas prác pri ich obnove dochádza k stavebným alebo iným prácam, alebo činnostiam, ktoré spĺňajú kritériá na činnosti so zvýšeným nebezpečenstvom požiaru. Pri týchto činnostiach je nutné zabezpečiť protipožiarne opatrenia na zamedzenie vzniku a rozšírenia požiaru.

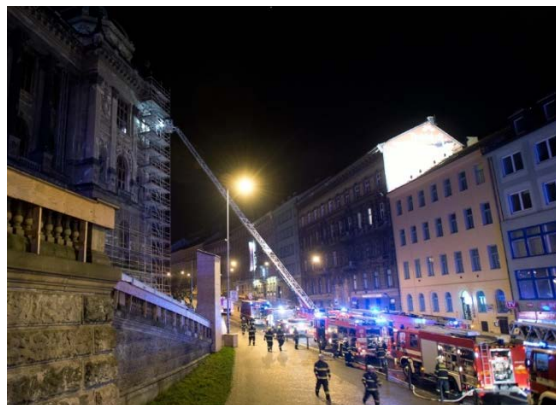
Požiar zrejme vznikol z elektrocentrály umiestnenej na streche. Vznietila sa asfaltová krytina aj drevená konštrukcia strechy (obr. 10).

Požiar sa rozšíril z domu, v ktorom sa nachádza turistická atrakcia Banka lásky (obr. 11).

►► Obr. 9. Požiar dreveného kostola v Hornej Marikovej-Ráztoke

►► Obr. 10. Požiar strechy Národného múzea v Prahe.

►► Obr. 11. Požiar historickej budovy, tzv. Banky lásky v Banskej Štiavnici.

► Obr. 8. Požiar hradu Krásna Hôrka.

12. POZITÍVNE PRÍKLADY

Pozitívnym príkladom pamiatkovej obnovy sú stavby – kultúrne pamiatky, ktorých obnova je po požiari riešená komplexne a nezabúda sa ani na ich protipožiarne zabezpečenie. Šetrenie na vybavení týchto stavieb požiarnotechnickými zariadeniami, ako sú elektrická požiarňa signalizácia a stabilné hasiace zariadenie, nie je na mieste.

► Obr. 12.
Požiadavky na
vybavenie stavby
Krásna Hôrka
požiarnotechnickými
zariadeniami.

13. LEGISLATÍVA A SÚČASNÉ POŽIADAVKY NA VÝSTAVBU

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 121/2002 Z. z. o požiarnej prevencii v znení neskorších predpisov.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 94/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb v znení neskorších predpisov.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 478/2008 Z. z. o vlastnostiach, konkrétnych podmienkach ich prevádzkovania a zabezpečenia pravidelnej kontroly požiarneho uzáveru.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 347/2022 Z. z. o vlastnostiach a o podmienkach prevádzkovania, označovania a zabezpečenia pravidelnej kontroly hasiacich prístrojov.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 726/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú vlastnosti elektrickej požiarnej signalizácie, podmienky jej prevádzkovania a zabezpečenia jej pravidelnej kontroly.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 96/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú zásady protipožiarnej bezpečnosti pri manipulácii a skladovaní horľavých kvapalín, ťažkých vykurovacích olejov a rastlinných a živočíšnych tukov a olejov.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 124/2000 Z. z., ktorou sa ustanovujú zásady požiarnej bezpečnosti pri činnostiach s horľavými plynmi a horenie podporujúcimi plynmi.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 258/2007 Z. z. o požiadavkách na protipožiarnu bezpečnosť pri skladovaní, ukladaní a pri manipulácii s tuhými horľavými látkami.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 142/2004 Z. z. o protipožiarnej bezpečnosti pri výstavbe a pri užívaní prevádzkarne a iných priestorov, v ktorých sa vykonáva povrchová úprava výrobkov náterovými látkami.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 699/2004 Z. z. o zabezpečení stavieb vodou na hasenie požiarov.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 169/2006 Z. z. o konkrétnych vlastnostiach stabilného hasiaceho zariadenia a polostabilného hasiaceho zariadenia a o podmienkach ich prevádzkovania a zabezpečenia ich pravidelnej kontroly.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 726/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú vlastnosti elektrickej požiarnej signalizácie, podmienky jej prevádzkovania a zabezpečenia jej pravidelnej kontroly.

14. ODPORÚČANÁ LITERATÚRA

DING, L., HU, H., JI, J. Holistic Value-at-Risk Assessment Framework for Fire Risk Assessment of Heritage Buildings Based on Analytic Hierarchy Process and Text Mining [online]. In: *ASCE-ASME Journal of Risk and Uncertainty in Engineering Systems, Part A: Civil Engineering*. 2023, roč. 9, č. 1. ISSN 2376-7642.

BRĂESCU, B. Fire safety measures regarding the conservation of heritage buildings in Romania [online]. In: *AIP Conference Proceedings*. 2022, zväzok č. 2574, č. 1. DOI: <https://doi.org/10.1063/5.0107460>.

WEN, I. J., LEE, M. J. The appropriate fire prevention technology for historic buildings [online]. In: *Applied Mechanics and Materials*. 2013, zväzok č. 284-287, s. 1373-1378. DOI: <https://doi.org/10.4028/www.scientific.net/AMM.284-287.1373>.

WEN, I. J., LEE, M. J., WU, S. H. Factors affecting fire risk assessment of historic buildings in Taiwan [online]. In: *Journal of Applied Fire Science*. 2012, ročník 22, č. 4, s. 447-460. ISSN: 1541-4183.

KALLENBACH, W., ROHLFS, C., PRINC, R., KEMPE, K., DORNHOFF, H., WAGNER, G. *Brandschutz in Bau-
denkmälern und Museen*. Mnichov: Arbeitsgruppe öffentlich-rechtliche Versicherung im Verband der Sachversicherer, 1980.

15. ZDROJE OBRAZOVEJ A FOTOGRAFICKEJ PRÍLOHY

Úvodný obrázok. Následky požiaru v centre Banskej Štiavnice, foto: KPÚ Banská Bystrica, Zdroj: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=595051162657385&set=pb.100064575198591.-2207520000&type=3> [cit. 29. októbra 2023].

Obr. 1. Taktické cvičenie hasičských zborov s účasťou DHZO³³ z okresu Stará Lubovňa. Zdroj: https://www.plavec.sk/uploads/galeria//35/35_dsc-0349.JPG [cit. 15. augusta 2023].

Obr. 2. Múzeum Trebišov – Kaštieľ Andrassyovcov. Zdroj: https://m.smedata.sk/api-media/media/image/sme/2/42/4225522/4225522_1200x.jpeg?rev=4 [cit. 15. augusta 2023].

Obr. 3. Požiar historickej budovy v Banskej Štiavnici. Zdroj: <https://cdn.sita.sk/sites/32/2023/03/6415d1f635f27191901015-676x507.jpg> [cit. 15. augusta 2023].

Obr. 4. Výsek z výkresu požiarnotechnickej expertízy hradu Krásna Hôrka. Zdroj: súkromný archív J. Cinculu.

Obr. 5. Hmlové stabilné hasiace zariadenie chrániace drevostavbu z vonkajšej strany, realizované firmou VID Fire Kill ApS, Dánsko (zástupca EUROALARM spol. s. r. o., Praha). Zdroj: VID Fire Kill ApS, Dánsko.

Obr. 6. Ochrana podkrovných priestorov vyhotovených z drevených konštrukcií hmlovým stabilným hasiacim zariadením firmy VID Fire Kill ApS, Dánsko (zástupca EUROALARM spol. s. r. o., Praha). Zdroj: VID Fire Kill ApS, Dánsko.

Obr. 7. Ochrana podkrovných priestorov a výstavných predmetov hmlovým stabilným hasiacim zariadením firmy VID Fire Kill ApS, Dánsko (zástupca EUROALARM spol. s. r. o., Praha). Zdroj: VID Fire Kill ApS, Dánsko.

Obr. 8. Požiar hradu Krásna Hôrka. Zdroj: <https://img.cas.sk/cas/900px/3664369.jpg/poziar-krasna-horka-hrd.jpg> [cit. 15. augusta 2023].

Obr. 9. Požiar dreveného kostola v Hornej Maríkovej-Ráztoke. https://www.puchov.in/wp-content/uploads/2018/07/Po_poziare.jpg [cit. 15. augusta 2023].

Obr. 10. Požiar strechy Národného múzea v Prahe. Zdroj: <https://1884403144.rsc.cdn77.org/foto/pozar-narodniho-muzea-12-unora-2016/Zml0LWluLzEwNTF4NjIxL2ZpbHRlcnM6cXVhbGl0eSg4NSkvaW1n/2851706.jpg?v=0&st=EcaX6JkugGczvVouPWtIHLHqedSylNIuRv9XSEX2E&ts=1600812000&e=0> [cit. 15. augusta 2023].

Obr. 11. Požiar historickej budovy, tzv. Banky lásky v Banskej Štiavnici. Zdroj: <https://spectator.sme.sk/g/217730/banska-stiavnica-on-fire?gref=https%253A%252F%252Fflens.google.com%252F&photo=p8418099> [cit. 15. augusta 2023].

Obr. 12. Požiadavky na vybavenie stavby Krásna Hôrka požiarnotechnickými zariadeniami. Zdroj: https://www.zenskyweb.sk/wp-content/uploads/2023/03/FB_IMG_1679136636722.jpg [cit. 15. augusta 2023].

33 DHZO – Dobrovoľný hasičský zbor obce

16. ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1. Údaje o vlastníctve, druhoch kultúrnych pamiatok, užívaní stavieb počas roka, protipožiarnej zabezpečení, požiarovosti, spôsobe vykurovania, vybavenia požiarnotechnickými zariadeniami, zariadeniami na zásah, zabezpečení stavieb požiarovou vodou.

Príloha č. 2. Štatistika požiarovosti z roku 2020, 2021 a 2022.

Príloha č. 3. Požiadavky vyhlášky o požiarnej prevencii na opatrenia pri činnostiach so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku požiaru.

PLÁN [OBNOVY]

B. Metodika princípov rozhodovania Pamiatkového úradu SR vo veciach stavebnotechnického /alebo reštaurátorského/ zásahu

Časť 11. Súčasnú požiadavky na výstavbu

PROTIPOŽIARNA OCHRANA

AUTOR METODIKY

Ján Cincula

ODBORNÁ RECENZENTKA

Lýdia Kubeková

REDAKCIA

Anna Gondová

JAZYKOVÉ ÚPRAVY

Mária Bartoš

GRAFICKÁ ÚPRAVA

Alexandra Ištvánová

VYDAL

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky
Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava

Vydanie prvé

© 2023

www.pamiatky.sk